

מדינת ישראל
משרד המשפטים
State of Israel
Ministry of Justice

Office of the Deputy Attorney General
(International Law)

המחלקה למשפט בין-לאומי בייעוץ וחקיקה

תאריך: 1 בספטמבר, 2020

י"ב אלול, התש"ף

הנדון: עיקרי טיוטת הערה פרשנית מספר 25 של ועדת המומחים האמונה על יישום האמנה בדבר זכויות הילד (CRC) ביחס לזכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית

האמנה בדבר זכויות הילד (CRC - Convention on the Rights of the Child) עוסקת בחובות המדינות החברות באמנה כלפי ילדים, ובפעולות הנדרשות להגנה עליהם. האמנה נחתמה בסוף שנת 1989, אושררה על ידי ישראל בשנת 1990 ונכנסה לתוקף, לגבי ישראל, בשנת 1991. ועדת המומחים האמונה על יישום האמנה מפרסמת מסמכי הערות פרשניות לסעיפים מסוימים באמנה או לנושאים מסוימים הנכללים בה. הערות אלה מהוות כלי פרשני המסייע בהבנת חובות המדינה תחת האמנה.

מסמך זה מציג את עיקרי טיוטת ההערה הפרשנית¹ שהועדה פרסמה להערות הציבור בנוגע לזכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית. **המועד האחרון להעברת הערות הוא 15.11.2020, ועל כן ברצוננו לתאם מועד לישיבה זומית לדיון בהתייחסויות הגורמים השונים במחצית הראשונה של חודש אוקטובר.**

הקדמה (פסקאות 1-7)

ילדים רואים בטכנולוגיות דיגיטליות חלק משמעותי מחייהם בהווה ובעתיד, ורואים בהן יתרונות רבים, אך גם מעוניינים בפעולה שתתמוך, תקדם ותגן על בטיחות בשימוש בטכנולוגיות אלה. הסביבה הדיגיטלית מתפתחת באופן מתמשך, וכוללת אינטרנט, רשתות דיגיטליות, שירותים, אמצעי תקשורת, מידע, מציאות וירטואלית, בינה מלאכותית, ביוטכנולוגיה, ועוד. יש להגן על זכויות הילד בסביבה הדיגיטלית. פיתוח טכנולוגי משפיע על חיי ילדים באופן רחב. גישה לטכנולוגיה יכולה לאפשר לילדים לממש זכויות אזרחיות, פוליטיות, תרבותיות, כלכליות, חברתיות וסביבתיות, אך חוסר שוויון במרחב זה עשוי להשפיע לרעה על מימוש הזכויות. הדבר

¹ Draft General Comment No. 25 – Children's rights in relation to the digital environment, 11 August 2020, https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC/C/GC/25&Lang=en.

עשוי להוביל להחמרה בחוסר השוויון הקיים. הסכנה לילדים תגבר, גם כאשר ילדים אינם פעילים במרחב אינטרנטי, ככל שהחברה תסתמך יותר בהתנהלותה על טכנולוגיות דיגיטליות. חשיבות הסביבה הדיגיטלית עולה בתחומי חיים רבים של ילדים במסגרת מהלך החיים הרגיל ובתקופות משבר, אך השפעתה קצרת הטווח וארוכת הטווח על רווחתם של ילדים אינה ברורה. לכן יש לוודא שילדים נהנים מיתרונות השימוש במרחב הדיגיטלי אך גם לצמצם את הנזקים הכרוכים בכך.

ההערה הפרשנית נכתבה על בסיס דיווחי מדינות, יום שיח כללי שנערך בשנת 2014 ביחס למדינה דיגיטלית וזכויות ילדים, חומרים קיימים של גופי אמנות זכויות אדם, דווחים מיוחדים, מועצת זכויות האדם, התייעצות בין-לאומית עם מומחים ובעלי עניין, והשתתפות ילדים מ-28 מדינות, כולל ילדים מקבוצות מיעוט, ילדים עם מוגבלויות, ילדים מהגרים או פליטים, ילדים במצבי רחוב, ילדים במערכת המשפט, ילדים במצבים פגיעים, וילדים מקהילות במעמד חברתי-כלכלי נמוך. ההערה הפרשנית פותחה על מנת לספק סקירה כללית ביחס לפרשנות והחלת האמנה לזכויות הילד כולה על הסביבה הדיגיטלית.

מטרה (פסקה 8)

מטרת ההערה הפרשנית היא לספק הנחיה ביחס לחקיקה, מדיניות ואמצעים נוספים שיבטיחו היענות מלאה לדרישות האמנה והפרוטוקולים, לאור ההזדמנויות, הסכנות והאתגרים לזכויות הילדים בסביבה הדיגיטלית.

עקרונות כלליים (פסקאות 9-22)

להלן יוצגו העקרונות הכלליים המלווים את ההבנה של הזכויות המנויות באמנה, ואשר מנחים את בחירת האמצעים להבטחת מימוש זכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית.

1. הזכות לאי-הפליה (סעיף 2) (פסקאות 10-12)

הזכות לאי-הפליה דורשת ממדינות לוודא שכל הילדים, כולל אלו ממשפחות בעלות הכנסה נמוכה או מאזורים כפריים ומרוחקים, זכאים לגישה אפקטיבית ושווה לסביבה הדיגיטלית באופן משמעותי עבורם. מדינות ינקטו בכל האמצעים הנדרשים כדי להפחית את עלות החיבור לסביבה הדיגיטלית, לספק גישה חופשית לילדים לאזורים ציבוריים בטוחים המיועדים לכך, ולהשקיע במדיניות ותכניות התומכות בשימוש בטכנולוגיות על ידי כל הילדים בבתי ספר, בבית, ובקהילותיהם, על מנת להתגבר על חוסר שוויון ולשפר שילוב דיגיטלי. ילדים מדווחים על סוגי הפליה שונים בסביבה הדיגיטלית, כולל פעולות שמובילות להיעדר גישה לשירותים או טכנולוגיות, וכן תקשורת הכוללת שנאה או יחס מפלה. יתכן שילדים אינם מודעים להפליה אחרת, כולל הפליה כתוצאה מקבלת החלטות אוטומטית על בסיס מידע מוגן, מוטה, או שהושג באופן לא הוגן. קבוצות ילדים מסוימות דורשות אמצעים מיוחדים למניעת הפליה על בסיס מין, מוגבלות, רקע חברתי-כלכלי, אתני, לאומי, וכו', כגון קבוצות מיעוט וילידים, מבקשי מקלט, פליטים, מהגרים, ילדים להט"בים, קורבנות ניצול מיני, ילדים במצבי עוני ועוד. במקרה של ילדים מקבוצות אלה, הסביבה הדיגיטלית יכולה לספק גישה ייחודית למשאבים הכרחיים, אך גם להציב סכנות מוגברות.

2. טובת הילד (סעיף 3(1)) (פסקאות 13-14)

טובת הילד דורשת הערכה מתאימה להקשר ספציפי. על אף שהסביבה הדיגיטלית לא עוצבה עבור ילדים, הם לוקחים בה חלק לצד מבוגרים, ולכן לעקרון זה יש חשיבות מיוחדת. על מדינות לוודא שבכל קבלת החלטה ביחס לסביבה הדיגיטלית שיכולה להשפיע על זכויות ילדים, טובת הילד תהווה שיקול מרכזי. כאשר מתקבלות החלטות ביחס להסדרה של הסביבה הדיגיטלית, מדינות יקחו בחשבון את הטבע, ההיקף והשכיחות של הנזקים הפוטנציאליים והפרות זכויות הילדים אל מול האינטרסים והזכויות של אחרים, ויבכרו את עקרון טובת הילד. מדינות יבטיחו שקיפות בהערכת טובת הילד ויציגו את הקריטריונים שהוחלו.

3. הזכות לחיים, הישרדות, והתפתחות (סעיף 6) (פסקאות 15-17)

חוויות והזדמנויות ברשת האינטרנט חשובים להתפתחות ילדים, ועשויים להיות הכרחיים לחייהם ולהישרדותם, במיוחד במצבי חירום. מדינות ינקטו אמצעים להגנה על ילדים מפני סכנות ואיומים לזכותם לחיים, הישרדות והתפתחות בסביבה הדיגיטלית, כולל בריונות, הימורים, ניצול מיני ושכנוע לבצע פעולות מסכנות חיים או התאבדות. מדינות יזהו את הסיכונים לילדים על ידי התייעצות איתם. מדינות יתייחסו באופן מיוחד לבני הגילאים הצעירים עבורם הסביבה החברתית, ובמיוחד הקשר עם הורים ומטפלים, הכרחי לעיצוב התפיסה והכישורים הקוגניטיביים, רגשיים וחברתיים של הילד. בנוסף, על מדינות לנקוט גישה זהירה לגבי התמכרות לשימוש באמצעים דיגיטליים. טכנולוגיות עשויות לסייע להתפתחות ילדים או לפגוע בה, בהתאם לעיצובן, מטרתן, והשימוש בהן. אין להחליף קשרים אישיים בין ילדים או בין ילדים למבוגרים באמצעים דיגיטליים. הבחירה בכלי דיגיטלי מתאים צריכה לקחת בחשבון מחקרים ביחס להשפעות הטכנולוגיה על התפתחות ילדים, במיוחד במהלך צמיחה נוירולוגית בגילאים מוקדמים ובמהלך גילאי ההתבגרות.

4. הזכות להישמע (סעיף 12) (פסקאות 18-19)

על פי דיווחי ילדים, הסביבה הדיגיטלית מאפשרת להם הזדמנויות להשמיע את קולם. היא מאפשרת השמעת קול בנושאים שמשפיעים על ילדים, ומסייעת להם לממש את זכויותיהם. על מדינות להציע לילדים הכשרה ותמיכה, וכן גישה לפלטפורמות נגישות לילדים, על מנת לאפשר להם להביע את עמדותיהם ולקדם את זכויותיהם. על מדינות להשתמש בסביבה הדיגיטלית על מנת להתייעץ עם ילדים בנושאים שונים, אך גם להבטיח שהשתתפות ילדים אינה גורמת לאיסוף מידע או מעקב שמפרים את זכותם לפרטיות. כמו כן, על מדינות לוודא שתהליכים שכוללים התייעצות כוללים ילדים חסרי גישה לטכנולוגיה. בעת פיתוח חקיקה, מדיניות, תכניות, שירותים והכשרות ביחס לזכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית, מדינות יערבו ילדים, ובעיקר ילדים במצבים פגיעים וקורבנות שנוגעים לסביבה הדיגיטלית, ישמעו את צרכיהם ויעניקו משקל מתאים לעמדותיהם. מדינות יודאו שמעצבי ומספקי טכנולוגיות ושירותים דיגיטליים יערבו ילדים ויתנו משקל מתאים לעמדותיהם בפיתוח השירותים, תוך החלת הגנות מתאימות.

5. יכולות מתפתחות (סעיף 5) (פסקאות 20-22)

על מדינות לכבד את היכולות המתפתחות של הילד באופן הדרגתי, לצד התפתחות הבנה וסוכנות (agency). לתהליך זה יש חשיבות מיוחדת בסביבה הדיגיטלית בה ילדים יכולים להיות עצמאיים יותר מאשר כשהם מצויים תחת פיקוח הורה או מטפל. מדיניות שמאמצת להחלת זכויות ילדים

בסביבה הדיגיטלית צריכה להיות מותאמת ליכולות המשתנות של ילדים על מנת לשקף איזון ראוי בין הגנה לבין עצמאות. בעת עיצוב מדיניות זו, מדינות ייקחו בחשבון את עמדות הילדים המשתנות ואת הסוכנות שלהם בעולם המודרני, את יכולותיהם והבנתם שמתפתחות בכישורים ופעולות שונות, טבע הסיכון לעומת חשיבות לקיחת סיכונים על מנת להתחשל וחוויות, יכולות ונסיבות אישיות. מדינות יחייבו ספקים דיגיטליים להציע שירותים לילדים שמותאמים ליכולות המתפתחות שלהם. בהתאם לחובת המדינה לספק סיוע מתאים להורים ומטפלים באחריות הטיפול, מדינות יקדמו מודעות הורים ומטפלים להתפתחות האוטונומיה והיכולות של ילדים, לצד הצורך בפרטיות. הן יידעו הורים ומטפלים ברכישת הכישורים הטכנולוגיים הנדרשים על מנת לסייע לילדים בסביבה הדיגיטלית.

אמצעים כלליים להחלה על ידי מדינות (סעיף 4) (פסקאות 23-50)

הזדמנויות למימוש זכויות והגנות בסביבה דיגיטלית דורשות אמצעים חקיקתיים, מנהליים, ואחרים. בעת פיתוח מדיניות והתנהלות שמשפיעה על זכויות ילדים בסביבה זו, על מדינות להתייעץ עם ילדים, הורים ומטפלים.

1. חקיקה (פסקה 24)

מדינות יעדכנו חקיקה קיימת על מנת לוודא שהסביבה הדיגיטלית מותאמת לזכויות המנויות באמנה והפרוטוקולים, וכן שהיא ממשיכה להיות רלוונטית על אף ההתפתחויות הטכנולוגיות. מדינות יחייבו שימוש בהערכת השפעת הזכויות על מנת ליידע את פיתוח החקיקה.

2. מדיניות ואסטרטגיה מקיפות (פסקאות 25-27)

על מדינות לוודא שמדיניות, תכניות או אסטרטגיה לאומית לזכויות ילדים וביחס לפיתוח הסביבה הדיגיטלית יתייחסו לנושאי זכויות ילדים בנוגעים לסביבה הדיגיטלית, ושהן מעודכנות באופן רגיל. בנוסף להסדרה, תכניות אלה צריכות ליצור ולקדם, בין היתר, הכשרה והנחיה להורים, מטפלים, אנשי מקצוע ולציבור, תכניות לפיתוח כישורים דיגיטליים בקרב ילדים וגישה להזדמנויות. כמו כן, אמצעים אלה צריכים להגן על ילדים מפני ניצול מיני ברשת וסכנות אחרות, לספק פיצוי ותמיכה לקורבנות ולענות לצרכיהם של ילדים במצבים פגיעים, כולל תרגום מקורות וחומרים לשפות רלוונטיות למיעוטים. מדינות יודאו שקיימת הגנה אפקטיבית לילדים ברשת ובמצבים בהם יש לילדים גישה לסביבה הדיגיטלית, כולל בבתי הספר, בגנים, בבתי קפה, במרכזי נוער, במסגרות טיפול חלופיות ובמוסדות בהם ילדים מתגוררים.

3. תיאום (פסקה 28)

מדינות ימנו גוף ממשלתי שיהיה אחראי על תיאום מדיניות ותכניות ביחס לזכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית. גוף זה ישתף פעולה עם עסקים, ארגוני חברה אזרחית ועוד על מנת לממש את זכויות הילדים ברמה חוצת-מגזרים, לאומית, אזורית ומקומית. גוף זה יוכל להתבסס על מומחיות טכנולוגית של גופי ממשלה ושל גופים אחרים. יש לבצע הערכה של יעילות הגוף בהשגת מטרותיו.

4. הקצאת משאבים (פסקאות 29-30)

מדינות יעשו שימוש במשאבים ציבוריים על מנת להחיל באופן מלא חקיקה, מדיניות ותכניות למימוש זכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית, לשיפור השילוב באופן שישקף את ההשפעה העולה של הסביבה הדיגיטלית על חיי ילדים ולקידום שוויון בגישה לשירותים וחיבור לסביבה הדיגיטלית. כאשר המשאבים לכך נתרמים מהמגזר הפרטי או מושגים באמצעות שיתוף פעולה בין-לאומי, מדינות יודאו שאין הפרעה מצד גורמים שלישיים בהעברת תקציביהן למטרה זו.

5. איסוף נתונים ומחקר (פסקה 31)

איסוף מידע ומחקר חשובים להבנת ההשלכות של הסביבה הדיגיטלית על ילדים, על זכויות ילדים ועל יעילות פעולות המדינה. מדינות יקצו משאבים להפקת מידע מקיף. המידע והמחקר, כולל מחקר שמבוצע על ידי ילדים, ישמש ביצירת הסדרה ומדיניות, ויהיה פתוח לציבור.

6. בקה עזמאית (פסקה 32)

מדינות יודאו שגופי זכויות אדם לאומיים או גופים עצמאיים אחרים מחזיקים בסמכות לקבל, לחקור ולהתייחס לתלונות בנושאי זכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית מילדים ומנציגיהם. כאשר קיימים גופי פיקוח לפעולות בסביבה דיגיטלית, על גופי זכויות אדם לאומיים לעבוד בשיתוף פעולה עם על מנת לבצע את תפקידם ביחס לזכויות ילדים.

7. הפצת מידע, העלאת מודעות והכשרה (פסקאות 33-34)

מדינות יפיצו מידע ויקיימו קמפינים להעלאת מודעות ביחס לזכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית. מדינות יסייעו ביצירת תכניות חינוכיות לילדים, להורים ומטפלים, לציבור ולמקבלי המדיניות על מנת להרחיב את הידע שלהם בזכויות ילדים ולפתח את יכולותיהם הדיגיטליות, כולל התרומה של שירותים דיגיטליים לילדים, צמצום סיכונים והכרה בילד כקורבן פגיעה ברשת לצד התגובה המתאימה לכך. אנשי מקצוע העובדים עם ילדים, כולל רפואה פיזית ונפשית, עבודה סוציאלית, מוסדות טיפול חלופי, אכיפת חוק, מערכת המשפט והמגזר העסקי יקבלו הכשרה שכוללת התייחסות להשפעת הסביבה הדיגיטלית על זכויות ילדים באופנים שונים. מדינות יודאו שהכשרה ביחס לסביבה הדיגיטלית ניתנת לעובדי חינוך במעונות, בתי ספר וסביבות לימוד אחרות לפני הכניסה לתפקיד ובזמן ההעסקה.

8. שיתוף פעולה עם החברה האזרחית (פסקה 35)

מדינות יערבו ארגוני חברה אזרחית באופן שיטתי בפיתוח, החלה, פיקוח והערכה של חקיקה, מדיניות ותכניות ביחס לזכויות ילדים, כולל ארגונים שעוסקים בתחום זכויות הילד ובתחום הסביבה הדיגיטלית. ארגוני חברה אזרחית יוכלו לבצע את פעולותיהם ביחס לקידום זכויות ילדים והגנה עליהן.

9. המגזר העסקי (פסקאות 36-39)

המגזר העסקי, כולל ארגונים שלא למטרות רווח, משפיע בפעולות ובשירותים ומוצרים שהוא מציע ביחס לסביבה הדיגיטלית באופן ישיר ועקיף על זכויות ילדים. על מדינות לוודא שמגזר זה עומד במחויבויותיו כלפי ילדים על ידי נקיטת כל האמצעים הנדרשים, כולל אימוץ חקיקה ומדיניות וכן פיתוח, פיקוח ואכיפה. ילדים קוראים לעסקים לכבד ולהגן על זכויותיהם בסביבה הדיגיטלית, וכן לפצות בגין הפרות.

על מדינות לחייב עסקים למנוע שימוש לרעה ברשתות שלהם או בשירותים במטרה לאיים על שלומם של ילדים, וכן לחייבם לספק להורים, מטפלים וילדים ייעוץ ביחס לבטיחות ללא עיכוב ופיצוי מיידי ואפקטיבי. כמו כן, על מדינות לחייב עסקים לבצע בדיקת נאותות ביחס לזכויות ילדים, במיוחד על מנת להציג לציבור הערכת השפעה על זכויות אדם, תוך שימת לב מיוחדת להשפעות השונות והחמורות של הסביבה הדיגיטלית על ילדים. מדינות ינקטו אמצעים למנוע, לפקח ולחקור הפרות זכויות ילדים על ידי עסקים בסביבה הדיגיטלית. בנוסף לפיתוח חקיקה, מדינות יחייבו עסקים בעלי השפעה על זכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית ליצור ולהחיל מסגרות, נהלים ותנאי שימוש שמתאמים לסטנדרטים הגבוהים ביותר של אתיקה, פרטיות ובטיחות בעיצוב הטכנולוגיה, פיתוחה, הפצתה, שיווקה, וכו'. מדינות יחייבו עסקים גם לשמר סטנדרטים גבוהים של שקיפות ואחריות, ויעודדו אותם לנקוט אמצעים לחידושים לטובת ילדים.

10. פרסום מסחרי ושיווק (פסקאות 40-43)

הסביבה הדיגיטלית כוללת עסקים שאוספים מידע אישי על מנת להתאים פרסום, שיווק ותוכן מספק הכנסות, באופן שמשפיע על חוויות דיגיטליות של ילדים. תהליך זה כולל מספר שותפים שיווקיים שמעבדים את המידע, והוא עשוי להוביל להפרה של זכויות ילדים, למשל על ידי שימוש בעיצוב שצופה את תגובת הילד ומכוון אותו לקבלת תוכן נוסף, התראות שיכולות להפריע לשינה, או שימוש במידע האישי של הילד או במיקומו על מנת להתאים לו פרסום או חומר שיווקי אחר. על מדינות לוודא שפרסום ושיווק מותאמים לגיל הילדים, ושקיימת הפרדה ברורה בין תוכן שיווקי לבין תוכן שאינו שיווקי. כמו כן, על מדינות לאסור התאמת פרסומות לילדים על בסיס מידע דיגיטלי על מאפייניהם, כולל נויור-שיווק. כאשר נדרשת הסכמת הורה לעיבוד מידע אישי של הילד, יש לוודא שההסכמה היא מודעת ושהיא אכן ניתנת על ידי ההורה או המטפל של הילד.

11. פיצויים (פסקאות 44-50)

ילדים שזכויותיהם בסביבה הדיגיטלית הופרו יתקשו לקבל גישה לערכאות לאור הקושי במציאת ראיות וזיהוי הפוגע, מכיוון שאינם מודעים לזכויותיהם ולאופנים בהם ניתן להפר אותן, או לאור הרגישות שבחשיפת פעילות ברשת של ילדים וחשש מפני תגובות החברה. מדינות יודאו שיש לילדים ולנציגיהם גישה לקבלת פיצוי אפקטיבי, זמין ומיידי באמצעות מנגנונים שיפוטיים ושאינם שיפוטיים. על מנגנונים אלה להיות ללא עלות, ידועים לציבור, בטוחים, חסויים ומותאמים לילדים. מדינות גם יספקו אפשרות לתלונות קולקטיביות, כולל תביעות ייצוגיות ותביעות עניין לציבור. יסופק סיוע משפטי או אחר לילדים שזכויותיהם הופרו.

מדינות יקימו, יתאמו ויפקחו על מסגרות להפניית תלונות ולמתן סיוע אפקטיבי לקורבנות, כולל אמצעים לזיהוי, טיפול, ואינטגרציה חברתית של הילדים. האמצעים שיופעלו במסגרות אלה יהיו ידידותיים לילדים על מנת למנוע קורבנות-חוזרת (re-victimization) וקורבנות משנית (secondary victimization) בזמן החקירה וההליך המשפטי.

פיצוי מתאים כולל השבה, פיצוי וריצוי, ועשוי לכלול דרישה להתנצלות, תיקון, הסרת תוכן לא חוקי ועוד. מנגנוני פיצוי ייקחו בחשבון את הפגיעות של ילדים להשפעות על חייהם (לעיתים באופן בלתי הפיך) ולנזק שנגרם להם. מדינות יודאו שההפרה אינה חוזרת, כולל באמצעות תיקוני חקיקה ושינוי מדיניות, והחלה אפקטיבית שלהן. מדינות יספקו הכשרה מותאמת לאנשי

אכיפת החוק, עורכי דין, תובעים ושופטים שתכלול נושאים הנוגעים לסביבה הדיגיטלית על מנת להבטיח החלה אפקטיבית ואכיפה.

ילדים עשויים להתמודד עם קשיים ייחודיים בקבלת פיצוי כאשר זכויותיהם הופרו בסביבה הדיגיטלית על ידי עסקים, בעיקר בהקשר של פעילות גלובלית. מדינות יאפשרו סמכות שיפוט חוץ-טריטוריאלית כאשר יש קשר סביר בין המדינה לבין הפעולה. כמו כן, על עסקים לאפשר מנגנוני תלונות, באופן שאינו מונע מילדים לקבל פיצוי באמצעות מנגנוני המדינה. סוכנויות עם סמכות פיקוח ביחס לבריאות ובטיחות ילדים יחקרו תלונות ויספקו פיצוי בגין הפרה של זכויות ילדים בסביבה הדיגיטלית. מדינות יספקו מידע מתאים לגיל ורגיש לילדים בשפת הילד ביחס לזכויותיו, מנגנוני תלונה ודיווח ושירותים ופיצויים זמינים. מידע זה יסופק להורים, מטפלים, מחנכים ואנשים אחרים שעובדים עם ילדים.

זכויות אזרחיות וחירויות (פסקאות 51-81)

1. גישה למידע (סעיפים 13 ו-17) (פסקאות 51-58)

הסביבה הדיגיטלית מאפשרת לילדים הזדמנות ייחודית לממש את זכות הגישה למידע וכן ליצור ולהפיץ תוכן בעצמם. מדינות ייצרו תוכן דיגיטלי מותאם לילדים בהתאם ליכולותיהם המתפתחות ביחס לתרבות, ספורט, אמנות, בריאות, אקטואליה וזכויות ילדים ממדינות רבות, כדי לאפשר גישה של ילדים לריבוי נושאים, וליצור שוויון. על מדינות לעודד הפקה והפצה של תוכן שכזה, ממגוון מקורות לאומיים ובין-לאומיים, כגון רשתות חברתיות, פרסומים אינטרנטיים, הסכתים, סרטונים, ספריות, מוזיאונים ועוד, על מנת לאפשר גישה לתוכן מגוון וזמין לילדים עם מוגבלויות וילדים ממיעוטים אתניים, שפתיים, ילידים או אחרים, החל מגיל צעיר. על ילדים להיות מודעים לכך שביכולתם להגיע בקלות למגוון מידע איכותי ברשת, כולל מידע עצמאי מאינטרסים פוליטיים או פרסומיים. על מדינות לוודא שמערכות חיפוש והמלצות אינן מתעדפות תוכן משולם על חשבון פגיעה בזכות הילדים למידע.

הסביבה הדיגיטלית עשויה לכלול מידע מוטעה (misinformation and disinformation), מוטה, מפלה, גזעני, אלים, פורנוגרפי ועוד. על מדינות לחייב עסקים וספקי שירותים דיגיטליים אחרים לפתח ולהחיל הנחיות על מנת לאפשר לילדים לגשת באופן בטוח לתוכן מגוון תוך הגנה עליהם בהתאם ליכולותיהם המתפתחות, ותוך הכרה בזכותם למידע ולחופש הביטוי (מגבלות על פעילות אינטרנטית, אלקטרונית או של מערכת הפצת מידע מותר במסגרת סעיף 13 לאמנה בלבד²).

על מדינות לעודד ספקי שירותים דיגיטליים המשמשים ילדים להשתמש בתיוג תוכן ברורים, למשל התאמה לגיל, ולספק הנחיות וחומרים חינוכיים לילדים, הורים, מטפלים, מחנכים ובעלי מקצוע אחרים. על מדינות לוודא שספקים דיגיטליים פועלים בהתאם להנחיות ולנהלים, אוכפים את כללי התוכן ומספקים תוכן ממותן (content moderation) כך שיתאים לכללי הפרסום שלהם.

² Art. 13, Convention on the Rights of the Child:

(1) The child shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of the child's choice.

(2) The exercise of this right may be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputations of others; or

(b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.

מסנני התוכן, כולל שליטה הורית וסינון בית ספרי, לא ישמשו להגבלת גישת ילדים לסביבה הדיגיטלית אלא למניעת זרימת מידע פוגעני אליהם. סינונים אלה יאזנו בין הגנה על ילדים לבין זכויותיהם.

על מדינות לעודד חברות תקשורת וארגונים רלוונטיים אחרים לספק מידע מהימן להורים וילדים ביחס לטבע השירותים הדיגיטליים והסיכונים שבכך. כללי אתיקה של עיתונאים יספקו הנחיות ביחס לדיווח על סכנות והזדמנויות דיגיטליות לילדים.

2. חופש הביטוי (סעיף 13) (פסקאות 59-62)

זכותו של ילד לחופש ביטוי כולל חופש לקבל מידע ורעיונות מכל סוג באמצעות מדיה לבחירתו. ילדים מדווחים שטכנולוגיות מאפשרות ביטוי רעיונותיהם, דעותיהם ועמדותיהם הפוליטיות. לילדים במצבים פגיעים, שיתוף חוויות על ידי אחרים באמצעות רשת אינטרנטית מאפשרת להם לבטא את עצמם. כל מגבלה על זכות הילד לחופש ביטוי בסביבה הדיגיטלית תיעשה בחוק, רק אם היא נדרשת ובאופן מידתי. מדינות יספקו לילדים מידע על אופן מימוש הזכות, ובמיוחד על יצירת תוכן דיגיטלי ושיתוף שלו, תוך הגנה על זכויותיהם של אחרים וללא הפרת חוק. על המדינה להגן על ילדים המביעים את דעותיהם או זהותם בסביבה הדיגיטלית מפני הטרדה ברשת, איומים, צנזורה, פריצת מידע ומעקב דיגיטלי, ואין להעמידם לדין בגין הבעת עמדות בסביבה הדיגיטלית. מכיוון שקיימים בסביבה הדיגיטלית אינטרסים פוליטיים ומסחריים לקידום תפיסות מסוימות, מדינות יודאו ששימוש בקבלת החלטות אוטומטית אינה משפיעה, מחליפה או מפריעה ליכולתו של הילד לגבש ולבטא דעות בסביבה זו.

3. חופש מחשבה, מצפון ודת (סעיף 14) (פסקאות 63-65)

על מדינות לכבד את זכות הילד לחופש מחשבה, מצפון ודת בסביבה הדיגיטלית. מערכות אוטומטיות מסיקות מסקנות לגבי מצבו של ילד, ועל מדינות לוודא שלא נעשה שימוש במערכות אלה על מנת להשפיע על התנהגות ילדים או רגשותיהם. הוועדה מעודדת מדינות לעדכן רגולציה ביחס להגנה על מידע ולאסור על פעולות שמתערבות בזכותו של הילד לחופש האמונה והמחשבה. כמו כן, על מדינות לוודא שילדים אינם נענשים בגין אמונותיהם. הגבלות על חופש הילדים להביע את אמונותיהם בסביבה הדיגיטלית יקבעו בחוק, ורק אם הן נדרשות ומידתיות.

4. חופש ההפגנה (סעיף 15) (פסקאות 66-68)

חופש ההתאגדות וההפגנה מאפשר לילדים לעצב את זהותם החברתית, דתית, מינית, ופוליטית, ולהשתתף בדיון הציבורי, בחילופי תרבויות ובגיוון חברתי. ילדים מדווחים שהסביבה הדיגיטלית מאפשרת הזדמנויות להיפגש ולדון עם קבוצת השווים שלהם, עם מקבלי החלטות ועם אחרים התומכים בדעותיהם. מדינות יודאו שחוקים, רגולציה ומדיניות מגנים על זכות ילדים להשתתף בארגונים חברתיים, אזרחיים, פוליטיים, דתיים, סביבתיים ותרבותיים הפועלים באופן מלא או חלקי בסביבה הדיגיטלית. ניתן להגביל זכות זו בחוק בלבד, ורק אם הדבר נדרש ומידתי. כמו כן, על מדינות לוודא שילדים אינם סובלים מהשלכות פוגעניות כתוצאה מהשתתפות בהתאגדויות בסביבה הדיגיטלית, כגון אי-קבלה לבית ספר, מניעת קבלת מלגות, או אפליה סטטיסטית (profiling).

נראות ציבורית ואפשרויות יצירת קשרים בסביבה הדיגיטלית עשויות לאפשר אקטיביזם המובל על ידי ילדים, ולאפשר לילדים עם מוגבלויות, ילדים במצבים פגיעים, ילדים במצבי רחוב, וילדים מקבוצות מיעוט לקדם את זכויותיהם, לתקשר, וליצור התאגדויות. על המדינה לתמוך בכך ולהבטיח את ביטחונם.

5. זכות לפרטיות (סעיף 16) (פסקאות 69-79)

פרטיות היא הכרחית לסוכנות, כבוד וביטחון של ילדים, ולמימוש זכויותיהם. איום על פרטיות ילדים עשוי לעלות מפעולותיהם בסביבה הדיגיטלית אך גם מפעולות של אחרים, למשל שיתוף הורים את תמונות ילדיהם בסביבה הדיגיטלית, איסוף מידע על ידי מוסדות ציבוריים, עסקים או ארגונים אחרים, או מפעולות בלתי-חוקיות כגון גניבת זהות ופריצה למחשבים. במסגרת איסוף המידע מתקבל מידע לגבי זהות הילדים, מערכות יחסים שלהם, פעולותיהם, תקשורת, מקומות והעדפות. איסוף מידע, הכוונת פרסום, דרישה להזדהות, ומעקבים נהיים דבר שבשגרה, והדבר עשוי להוביל להפרה שרירותית או בלתי-חוקית של זכות הילד לפרטיות. מערכות אלה אינן שקופות למשתמשים (ילדים, הורים או מטפלים), וילדים חוששים לפרטיותם ומעוניינים לדעת יותר על אופן האיסוף והשימוש במידע זה.

על פי סעיף 16 לאמנה, פגיעה בפרטיות הילד מותרת רק אם אינה שרירותית או בלתי-חוקית, כלומר על כל הפרה להיות מעוגנת בחוק, לקדם מטרה ראויה ולהיות מידתית. מדינות ינקטו אמצעים חקיקתיים ואחרים על מנת לוודא שפרטיות ילדים מוגנת בכל הסביבות שמעבדות מידע לגביהם, שיכללו ביקורת עצמאית וגישה לפיצוי. מדינות יעודדו שימוש בפרטיות בהתאמה אישית (privacy-by-design) בשירותים שמשפיעים על ילדים. על מדינות לוודא שנמנעות פעולות שיוצרות פגיעה מכוונת או לא מכוונת בפרטיות ילדים. כמו כן, עליהן לוודא שאיסוף מידע נעשה בהסכמת הילד או בהסכמת הורה או מטפל, שהסכמה זו מתקבלת לפני איסוף המידע, וכן שיש אפשרות למשוך את ההסכמה ולהתנגד לאיסוף מידע. על המידע שנאסף להיות נגיש לילדים, הורים או מטפלים, ויש לאפשר תיקון או מחיקה של מידע לא מעודכן או שנאסף בניגוד לחוק.

על המידע שנאסף להיות נגיש לרשות ולפרטים שגישתם הותרה בחוק בלבד. יש להגן על המידע שנאסף ביחס לילדים, לעשות בו שימוש למטרות שלשמן נאסף בלבד, ולשמר אותו למשך פרק זמן קבוע בלבד. כאשר מידע שנאסף יכול לסייע במסגרת אחרת, העברת המידע תעשה באופן שקוף ובהסכמת הילד, ההורים או המטפל בלבד.

החקיקה ביחס להגנה על מידע לא תגביל באופן שרירותי זכויות אחרות של ילדים, כמו זכות לחופש הביטוי. עם התפתחות הטכנולוגיה, הסביבה הדיגיטלית כוללת היבטים שלא נכללו בה בעבר, כמו ביגוד או משחקים, וככל שהסביבה הדיגיטלית כוללת יותר היבטים המתחברים ביניהם, כך נדרשת הגנה רחבה יותר על מידע ופרטיות במערכות אלה, כולל בסביבה ציבורית כגון ברחוב, בבתי ספר, בספריות, באתרי ספורט ובעסקים, ובבתי הילדים. ילדים רבים משתמשים בשמות או זהויות בדויות (avatars) שמגנים על זהותם האמיתית ופרטיותם. על מדינות לוודא שהאנונימיות אינה משמשת לפעילות פוגענית או בלתי-חוקית כגון בריונות או דברי שנאה (hate speech). פלטפורמות יכולות לאסור התנהגות מעין זו ולחסום משתמשים שאינם פועלים על פי הדרישות.

מעקב דיגיטלי (digital surveillance) עשוי להתרחש בזמן השימוש ברשת ובכל זמן אחר, וכל מעקב יכבד את זכותם של הילדים לפרטיות, ולא יתבצע ללא ידיעת הילד, ההורה או המטפל. כאשר הדבר אפשרי, תינתן אפשרות להתנגד למעקב.

הסביבה הדיגיטלית מקשה על הורים ומטפלים לכבד את הפרטיות הילדים. טכנולוגיות המבצעות מעקב אחר פעילות ברשת למטרות הגנה עשויות למנוע גישה למידע רגיש או לקווי סיוע. על מדינות לייעץ להורים ומטפלים ביחס לאופן בו פעולותיהם עשויות לפגוע בפרטיות ילדים ולמעקב מידתי אחר פעילות הילד ברשת, בהתאם ליכולותיו המתפתחות. כאשר ההורים או המטפלים עצמם מסכנים את הילד, פרטיות בסביבה הדיגיטלית יכולה להיות הכרחית. במקרים אלה ידרשו התערבויות כגון ייעוץ משפחתי כדי להבטיח את פרטיות הילד. ספקי שירותי ייעוץ לילדים בסביבה הדיגיטלית יהיו פטורים מכל חובה לקבל את הסכמת ההורה על מנת לאפשר גישה לשירותים אלה.

6. רישום לידה וזכות לזהות (סעיפים 7 ו-8) (פסקאות 80-81)

היעדר רישום לידה מאפשר הפרת זכויות. זכות הילד לרישום לידה תתממש באמצעות מערכת רישום לידות דיגיטלית, ועל המדינה לקדם שימוש במערכת טכנולוגיה מודרנית ולאפשר גישה למערכת מקוונת. יש לאפשר זאת גם לילדים שנולדו לפני תחילת השימוש במערכת. על מנת לוודא שיתבצע רישום של ילדים באזורים מרוחקים, ילדי פליטים ומהגרים, ילדים בסיכון וכו', מדינות ישתמשו ביחידות רישום מקוונות ניידות. כמו כן, על מדינות להעלות מודעות לכך, להקים מנגנוני בקרה, לקדם מעורבות קהילתית, ולאפשר תיאום בין פקידים, נוטריונים, אנשי רפואה, ורשות להגנה על ילדים. כמו כן, אין לפגוע בגישת ילדים לשירותים בסיסיים או להפר את פרטיותם. החיבור בין מערכת רישום הלידה לבין מערכת הזהות הדיגיטלית תאפשר לילדים גישה לשירותים, כולל שירותי בריאות, חינוך והגנה. על מדינות לכבד את זכותו של כל ילד לשמר את זהותו, במיוחד פליטים ומהגרים, ולמנוע חוסר אזרחות. על המדינות לספק סיוע והגנה כאשר נשלל מילד מאפיין זהות שלו בניגוד לחוק.

אלימות נגד ילדים (סעיפים 19, 24(3), 28(2), 34, 37(א) ו-39, וכן הפרוטוקול האופציונלי לאמנה לזכויות הילד בנושא מכירת ילדים, זנות ילדים ופורנוגרפיית ילדים, והפרוטוקול האופציונלי לאמנה לזכויות הילד בנושא ילדים בסכסוכים מזוינים) (פסקאות 82-88)

מקום הטכנולוגיה בחיי ילדים גדל, ועל מדינות לעדכן באופן רגיל ולאכוף את המסגרות החקיקתיות, רגולטוריות ומוסדיות להגנה על ילדים מפני סכנות, כולל פגיעה פסיכולוגית. המדינה תחיל אמצעי הגנה בהתאם ליכולותיהם המתפתחות של הילדים, ותמנע סכנות באמצעות חקיקה ורגולציה.

הסביבה הדיגיטלית מאפשרת לעברייני מין דרכים חדשות לשדל ילדים למטרות מין, כולל סרטונים, הפצת תוכן של התעללות מינית, וסחיטה מינית. הסביבה הדיגיטלית מוסיפה מורכבות לחקירה והעמדה לדין בגין פשעים נגד ילדים שעשויים להיות חוצי-גבולות. על מדינות להתייחס לאופנים בהם הטכנולוגיה עשויה לסייע או להקשות על חקירה או העמדה לדין בגין פשעי אלימות פיזית או נפשית, ניצול או פגיעה, הזנחה או רשלנות, התעללות וניצול, כולל ניצול מיני, סחר בילדים ואלימות מגדרית.

אלימות וניצול מיני בתיווך דיגיטלי יכולים להתבצע על ידי אנשים הקרובים לילד. ישנן סכנות בסביבה הדיגיטלית שנגרמות על ידי הילדים עצמם, ללא הבנתם את הפגיעה שעשויה להיווצר, למשל בריונות ברשת, ניצול, אלימות, שיתוף תמונות מיניות וקידום פגיעה עצמית כגון אובדנות, הפרעות אכילה, וכו'. הסביבה הדיגיטלית מאפשרת לארגונים שאינם מדינתיים, למשל ארגוני טרור, לגייס ולנצל ילדים להשתתפות באלימות. מדינות יוודאו שחקיקת מאבק בטרור אוסרת גיוס ילדים לארגוני טרור וכי היחס לילדים שביצעו עבירות הוא כאל קורבנות, או, אם הם מועמדים לדין, שהם יועמדו לדין במערכת משפט המותאמת לילדים.

על מדינות לדאוג שעסקים מגנים על ילדים מפני אלימות, כולל בריונות ברשת, ניצול מיני, ועוד. גם אם עסקים אינם מעורבים בפעולות אלה באופן ישיר, הם יכולים להיות שותפים להפרת זכותם של ילדים לחופש מאלימות. מדינות יעודדו ויאכפו התנהלות אחראית מצד עסקים, תוך נקיטת כל האמצעים הפרוצדורליים הסבירים למאבק בהתנהלות פוגענית כלפי ילדים. מדינות יספקו לילדים מנגנוני תלונה ודיווח זמינים, מותאמים לילדים, וחסויים.

סביבת משפחה ומסגרות טיפול חלופיות (סעיפים 5, 9, 18 ו-20) (פסקאות 89-95)

הורים ומטפלים רבים נדרשים לסיוע בהבנה וכישורים טכנולוגיים על מנת לסייע לילדים במרחב הדיגיטלי, ועל מדינות לוודא שהם מקבלים הזדמנות ללמוד זאת, וכן ללמוד לזהות ילדים שהם קורבנות פגיעה ברשת ולהגיב באופן מתאים. הנחיות ביחס לסביבה הדיגיטלית ייבנו תוך התייעצות עם הורים, מטפלים וילדים, יהיו זמינות בשפה המובנת להם, ויופצו באופן רחב. יתייחסו במיוחד להורים ומטפלים של ילדים במצבים פגיעים. בתמיכה והנחיית הורים ומטפלים, המדינה תקדם את המודעות שלהם להתפתחות האוטונומיה של הילד ואת הצורך בפרטיות, בהתאם ליכולותיו המתפתחות. פעמים רבות, ילדים חווים את המרחב הדיגיטלי מוקדם משהורים או המטפלים מצפים, וילדים מביעים רצון ביותר תמיכה בפעילות הדיגיטלית שלהם, בעיקר כאשר גישת ההורים או המטפלים היא מגבילה מאוד ואינה מותאמת ליכולות הילד.

על ההנחיות והתמיכה שמספקת המדינה להורים ולמטפלים להתבסס על הבנה של ייחודיות יחסי ילד-הורה. על ההנחיות לסייע להורים בשימור איזון ראוי בין הגנה על הילד לבין האוטונומיה הגוברת שלו, ולתעדף הורות חיובית על איסורים ושליטה, כאשר העקרונות המנחים הם טובת הילד והתפתחות יכולות הילד. ההנחיות יעודדו פעילות חברתית, יצירתית ולימודית של ילדים בסביבה הדיגיטלית, ויסבירו שהשימוש בטכנולוגיה אינה מחליפה תקשורת ישירה בין ילדים או בין ילדים להוריהם או למטפלים שלהם.

על המדינה לוודא שלילדים שהופרדו מהוריהם, כגון ילדים במסגרות טיפול חלופיות, ילדים מהגרים או פליטים, ילדים במצבי רחוב, וכו', יש גישה לטכנולוגיה, בין היתר על מנת לשמור על הקשר עם משפחותיהם, ושיש להם פרטיות בפעילות ברשת. טכנולוגיה יכולה לסייע גם בכינון הקשר בין ילד לבין משפחה מאמצת או משפחת אומנה, או לאיחוד ילדים במצבים הומניטריים עם משפחותיהם. לכן, בכל מקרה של משפחות מופרדות, מדינות יתמכו בגישתם הדיגיטלית של הילדים, ההורים והמטפלים. יש לאזן את האמצעים להגברת הגישה הדיגיטלית אל מול ההגנה על ילדים במקרים בהם הורים, קרובי משפחה או מטפלים עשויים לסכן אותם באופן שמתאפשר לאור העיצוב והשימוש בטכנולוגיה דיגיטלית, למשל חשיפה בלתי-מכוונת של מקום הימצאותו

של הילד לפוגע פוטנציאלי. מדינות יוודאו שהורים ומטפלים מודעים לסיכונים ולדרכים לתמוך ולטפל בילדים.

ילדים עם מוגבלויות (סעיף 23) (פסקאות 96-100)

הסביבה הדיגיטלית מאפשרת לילדים עם מוגבלויות לקיים קשרים חברתיים, לגשת למידע, ולהשתתף בתהליך קבלת החלטות ציבורי, ומדינות צריכות לקדם זאת וכן להתגבר על מחסומים העומדים בפני ילדים עם מוגבלויות בסביבה הדיגיטלית, למשל היעדר גישה לטכנולוגיה מסייעת בבית, בבית הספר או במשחק ותקשורת עם אחרים; מדינות מפלה כמו איסור על שימוש בטלפונים ניידים במצבים מסוימים על אף שילדים עם מוגבלויות עשויים להסתמך עליהם לצורך תקשורת וגישה למידע; ואתרים, יישומונים, משחקים ושירותים דיגיטליים אחרים שאינם עומדים בדרישות הנגישות. על מדינות לוודא שקיימת גישה רחבה למגוון טכנולוגיות מסייעות, בעיקר לילדים עם מוגבלויות החיים בעוני. מדינות יספקו הכשרה לתמיכה בילדים בשימוש בטכנולוגיה המתאימה, ויוודאו שהטכנולוגיות מעוצבות באופן שיאפשר גישה אוניברסלית כך שיוכלו לשמש את כל הילדים. יש לערב ילדים עם מוגבלויות בעיצוב מדיניות, מוצרים ושירותים שמשפיעים על יכולתם לממש את זכויותיהם בסביבה הדיגיטלית, ועל מדינות לוודא שהטכנולוגיות הגישות לכל, כך שיוכלו לשמש ילדים עם מוגבלויות ללא צורך בהתאמות, ולקדם פיתוח טכנולוגי שעומד בדרישות אלה.

ילדים עם מוגבלויות יכולים להיות חשופים יותר לסכנות ברשת, כולל בריונות. מדינות יזהו וייתייחסו לסכנות אלה על מנת לוודא שהסביבה הדיגיטלית בטוחה עבורם.

בריאות בסיסית ורווחה (סעיף 24) (פסקאות 101-106)

טכנולוגיה דיגיטלית יכולה לסייע בגישה לשירותי בריאות ומידע ולשפר את שירותי האבחון והטיפול בתחומי הבריאות הפיזית והנפשית ובתזונה של האם, התינוק, הילד והמתבגר, להקטין את חוסר השוויון בגישה לשירותי בריאות, ולהגיע לילדים במצבים פגיעים או באזורים מרוחקים. במצבי חירום ציבוריים או מצבים הומניטריים, גישה דיגיטלית עשויה להיות האפשרות היחידה. ילדים מדווחים שהם מעוניינים לחפש מידע ותמיכה ברשת בנושאי בריאות פיזית, נפשית ומינית, ובעיקר מעוניינים בגישה לשירותי בריאות חסויים, ללא עלות, מותאמים לגיל ושאינם מפלים, ביחס לבריאות הנפש, בריאות מינית ורבייה. מדינות יוודאו שיש לילדים גישה בטוחה וחסויה למידע ולשירותים מהימנים, כולל יעוץ פסיכולוגי, שיסופקו על ידי אנשי מקצוע בעלי הכשרה מתאימה, ועם אמצעי פיקוח.

מדינות יעודדו וישקיעו במחקר ביחס לצרכי הבריאות הייחודיים לילדים. שירותים דיגיטליים יחליפו או ישפרו את השירות הבריאותי האנושי שמקבלים ילדים, ומדינות יחייבו ספקי טכנולוגיות בריאות להחיל את זכויות הילד בפעילות, תוכן והפצת הטכנולוגיה. על מדינות למנוע הפצת מידע שקרי שעשוי לפגוע בילדים, תוכן פוגעני לבריאות הנפשית או הפיזית של ילדים, ושירותים שפוגעים בהתפתחות הילד. מדינות יעודדו את השימוש בטכנולוגיות דיגיטליות לקידום סגנון חיים בריא, כולל פעילות גופנית וחברתית, וימנעו פרסום, שיווק ושירותים מכוונים או שאינם מתאימים לגיל הילדים על מנת שילדים לא יחשפו לקידום מזון שאינו בריא, אלכוהול, סמים, וכו'. דרישות אלה בסביבה הדיגיטלית יתאימו לאלו בסביבה שאינה דיגיטלית. טכנולוגיה דיגיטלית מספקת הזדמנויות רבות לילדים לשפר את מצבם הבריאותי ואת רווחתם כאשר ישנו

איזון עם הצורך במנוחה, אימון גופני וקשר ישיר עם אחרים. מדינות יפתחו הנחיות לילדים, הורים, מטפלים ומחנכים ביחס לחשיבות האיזון הבריא בין פעילות דיגיטלית לפעילות שאינה דיגיטלית ומנוחה.

פעילויות חינוך, פנאי ותרבות (פסקאות 107-120)

1. הזכות לחינוך (סעיפים 28-29) (פסקאות 107-114)

הסביבה הדיגיטלית מאפשרת גישת ילדים לחינוך איכותי, כולל מקורות ללימוד פורמלי, בלתי-פורמלי, קבוצתי ואישי. ילדים מדגישים את חשיבות הטכנולוגיה בגישה לחינוך ובתמיכה בחינוך פורמלי ובלתי פורמלי. המקורות יכולים לאפשר לילדים ללמוד ולגבש יצירתיות ותרבות, ועל מדינות להגביר את הלימוד המקוון ולעודד מתן מענקים כאשר על ילדים להוכיח את השתתפותם. מדינות יתמכו במוסדות חינוכיים ותרבותיים, כגון מוזיאונים, ספריות וכו' על מנת להנגיש לילדים מגוון מקורות דיגיטליים ואינטראקטיביים, כולל בשפות שהילדים יבינו וכולל מקורות ילידיים.

עבור ילדים בבתי ספר, טכנולוגיות לימוד דיגיטלי יכולות לשפר קשרי מורה-תלמיד ובין התלמידים, ועבור ילדים שאינם נוכחים בבתי ספר, או שחיים באזורים מרוחקים או במצבים פגיעים, חינוך דיגיטלי מאפשר תכניות לימוד ניידות או מרוחקות. מדינות יודאו שבתי ספר מנחים הורים ביחס לחינוך ביתי ברשת וסביבות לימוד. מדינות ישקיעו בתשתית טכנולוגית בבתי ספר, כולל זמינות מחשבים מספיקים, חיבור איכותי, חשמל, הכשרת מורים לשימוש בטכנולוגיות חינוכיות, ותחזוקה של טכנולוגיות בית ספריות, וכן יתמכו ביצירת והפצת מקורות חינוך דיגיטלי מגוונים, תוך מניעת החמרה בחוסר השוויון הקיים כתוצאה מבעיות גישה למקורות אלה. מדינות יפתחו הנחיות לבתי ספר וגופים אחרים האחראים על שימוש בטכנולוגיות חינוכיות על מנת לוודא שאלו מספקות הטבות חינוכיות. על הסטנדרטים לטכנולוגיה חינוכית להבטיח שהשימוש בהן מקדם זכויות ילדים ולא חושף אותם לאלימות, הפליה, שימוש לרעה במידע האישי שלהם, ניצול פרסומי ועוד.

על בתי ספר ללמד אוריינות דיגיטלית כחלק מתכנית הלימוד הבסיסית מגיל צעיר, תוך הערכת התוצאות. תכניות הלימודים יכללו כישורי שימוש בכלים ומקורות דיגיטליים רבים ביחס לתוכן, יצירה, שיתוף פעולה, וכו', כולל מציאת מקורות מידע מהימנים וזיהוי מידע שקרי או מוטע, וביחס לנושאי בריאות מינית ופריון, וזכויות אדם כולל זכויות הילד בסביבה הדיגיטלית ופיצוי זמין. כמו כן, על תכניות הלימודים לקדם מודעות לסכנות בחשיפה לתוכן פוגעני, התנהגות כגון בריונות ברשת ואלימות אחרת, ודרכי התמודדות. חשוב שילדים יבינו את הסביבה הדיגיטלית, כולל התשתיות, התנהלות עסקים, אסטרטגיות שכנוע, שימוש במערכות עיבוד אוטומטיות ומעקב. מורים המלמדים תכניות לימוד אלה יוכשרו בחינוך לאוריינות דיגיטלית ובבטיחות ביחס לסביבה הדיגיטלית.

2. הזכות לתרבות, פנאי ומשחק (סעיף 31) (פסקאות 115-120)

הסביבה הדיגיטלית מקדמת את זכות הילדים לתרבות, פנאי ומשחק, שהם הכרחיים לרווחתם והתפתחותם. ילדים בכל הגילאים מדווחים על הנאה, עניין ומנוחה במגוון מדיות, וכן דאגה מכך שמבוגרים אינם מבינים את המשחק הדיגיטלי ואיך ניתן לשתף בו חברים. תרבות, פנאי ומשחק

דיגיטליים צריכים לשקף ולקדם מגוון זהויות תרבותיות, שפות ומורשות. הדבר יכול לסייע לכישורי החברה, הלימוד, הביטוי והיצירתיות של ילדים וכן לתחושת שייכות. השתתפות בחיים תרבותיים ברשת מאפשרת יצירתיות, זהות ומגוון תרבותי, ועל מדינות לוודא שילדים בעלי גישה לחיי תרבות ברשת ולביטוי עצמי.

על מדינות לספק הנחיות להורים ולאנשים מקצוע ולשתף פעולה עם ספקי שירותים דיגיטליים, על מנת לוודא שטכנולוגיות דיגיטליות המיועדות לזמני פנאי של ילדים, או שיש לילדים גישה אליהן, מעוצבות, מופצות, ומשמשות באופן שמקדם הזדמנויות לתרבות. מדינות יודאו שקידום הזדמנויות אלה בסביבה הדיגיטלית מאוזן אל מול חלופות פיזיות באזורי המגורים של ילדים. בעיקר בגילאים מוקדמים, שפה, כישורים חברתיים ואינטליגנציה רגשית נרכשים דרך משחק ותנועה פיזיים ובקשר ישיר עם אחרים. גם בגילאים הבוגרים יותר, יש חשיבות לפעילות פיזית כגון משחקי ספורט קבוצתיים, שיכולים לתרום לבריאות הילד ולכישוריו החברתיים.

ניצול זמני הפנאי של ילדים בסביבה הדיגיטלית עשוי לחשוף אותם לפגיעות, ועל מדינות לוודא, באמצעות שימוש בהגנה על מידע, הגנות מותאמות אישית (safety by design) ואמצעים אחרים, שעסקים לא פונים לילדים בשיטות שונות המתעדפות אינטרסים מסחריים על טובת הילד. כאשר מדינות או עסקים מספקים הנחיות, דירוג על פי גיל, סימון וכו' ביחס לסוגי משחק ופנאי דיגיטליים, הם לא ימנעו גישה לילדים לסביבה הדיגיטלית ככלל או יפריעו להזדמנויות הפנאי.

הגנות מיוחדות (פסקאות 121-126)

1. הגנה מפני ניצול כלכלי, מיני, או אחר (סעיפים 32 ו-36-34) (פסקאות 121-123)

על ילדים להיות מוגנים מפני ניצול בסביבה הדיגיטלית שיפגע בכל תחום ברווחתם, למשל ניצול כלכלי כולל עבודה ילדים, ניצול מיני, מכירה, סחר, העלמה, הכנתם להשתתפות בפעולות פליליות וכו'. ביצירת ושיתוף תוכן, ילדים עשויים להיות פעילים כלכלית בסביבה הדיגיטלית, וזה עשוי ליצור פוטנציאל לניצול כלכלי או אחר. על מדינות לתקן חקיקה ומדיניות קיימות על מנת לוודא שילדים מוגנים מפני ניצול כלכלי או אחר, ושזכויותיהם ביחס לעבודה ושכר בסביבה הדיגיטלית מוגנות. על מדינות ליידע הורים וילדים ביחס להגנות החלות ולוודא שישנם אמצעי אכיפה מתאימים. יש להגן על ילדים מפני מוצרים פוגעניים, כמו נשק או סמים, ושירותים פוגעניים, כמו הימורים, ולכלול מערכות לאימות גיל על מנת למנוע גישה לילדים לשירותים ומוצרים שהם אינם יכולים להשתמש בהם או להחזיק בהם באופן חוקי, בהתאם לדרישות ההגנה על מידע. מדינות יודאו שילדים מוגנים מפני פשעים כגון הונאה וגנבת זהות בסביבה הדיגיטלית, ויקציבו משאבים לחקירת פשעים אלה והעמדה לדין בגינם. מדינות יציבו דרישות גבוהות לביטחון ברשת (cybersecurity), עיצוב פרטיות וביטחון (privacy- and safety-by-design), ושירותים ומוצרים המשמשים ילדים על מנת לצמצם את הסיכון לפשעים מעין אלה.

2. מערכת משפט וצדק לילדים (סעיף 40) (פסקה 124)

מכיוון שילדים משתמשים בטכנולוגיות דיגיטליות, חלים עליהם חוקים הנוגעים לפשעי סייבר. על מחוקקים להתמקד במניעת פשעים אלה וליצור חלופות לתגובה פלילית ברוב המקרים, מלבד החמורים.

3. הגנה על ילדים בסכסוך מזוין, הגירה ומצבים פגיעים אחרים (סעיפים 22 ו-38, וכן הפרוטוקול האופציונלי לאמנה לזכויות הילד בנושא ילדים בסכסוכים מזוינים) (פסקאות 125-126)

הסביבה הדיגיטלית מאפשרת לילדים במצבים פגיעים, כולל ילדים בסכסוכים מזוינים, עקורים, מהגרים, מבקשי מקלט, פליטים, שאינם מלווים במבוגר, במצבי רחוב ומושפעים מאסונות טבע גישה למידע מציל חיים. כמו כן, היא מאפשרת לשמור על קשר עם משפחותיהם, לגשת לחינוך, בריאות ושירותים בסיסיים אחרים, ולקבל מקלט ומזון. מדינות יוודאו שיש לילדים גישה ליתרונות אלו, וכן שהם אינם מגויסים במהלך סכסוכים, בין היתר סכסוכים מזוינים, באמצעות הסביבה הדיגיטלית, כולל מניעה, הפללה וענישה של דרכים שונות לגיוס ברשת.

הגנות בין-לאומיות ואזוריות (פסקה 127-128)

האופי חוצה-הגבולות של הסביבה הדיגיטלית מחייב שיתוף פעולה בין-לאומי על מנת לוודא שמדינות, עסקים וגורמים אחרים מגנים ומממשים זכויות ילדים, ולכן על מדינות לשתף פעולה עם ארגונים בלתי ממשלתיים, גופי האו"ם, עסקים וארגונים העוסקים בזכויות אדם בסביבה הדיגיטלית. מדינות יקדמו ויתרמו לשיתוף מומחיות ופעולות מיטביות בין-לאומי, ויקדמו בניית יכולות, משאבים, סטנדרטים ורגולציה באופן חוצה-גבולות על מנת לאפשר לילדים לממש את זכויותיהם בסביבה הדיגיטלית.

הפצה (פסקה 129)

על מדינות לוודא שההערה הפרשית מופצת לכל בעלי העניין, ובמיוחד לפרלמנטים, רשויות ממשלתיות, שופטים, עסקים, תקשורת, מחנכים וחברה אזרחית, וכן שהיא זמינה במספר שפות על מנת להגיע לילדים, הורים ומטפלים. על מדינות להשתמש בטכנולוגיות דיגיטליות להפצה נרחבת.